

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ INVALUABLE EXPERIENCE

DAN DVORANE

BOLERO
ŠPANJOLSKA NOĆ

Ponedjeljak, 29. prosinca 2014., u 19 i 30 sati

PROGRAM

EMMANUEL CHABRIER:

Španjolska za orkestar

MANUEL DE FALLA:

Španjolski ples, br. 1 iz 2. čina opere *Kratak život* za katanjete i orkestar
Tena Lucero, katanjete

PABLO DE SARASATE:

Navarra za dvije violine i orkestar, op. 33

Sara Domjanić, violina
Marin Maras, violina

JOAQUÍN RODRIGO:

Concierto de Aranjuez za gitaru i orkestar

Allegro con spirito
Adagio
Allegro gentile

Petrit Çeku, gitara

GEORGES BIZET:

Preludij 1. činu opere *Carmen* za katanjete i orkestar

Tena Lucero, katanjete

PROGRAM

MAURICE RAVEL:

Bolero za orkestar

PABLO DE SARASATE:

Andaluzijska romansa iz *Španjolskih plesova*, op. 22, br. 3
za violinu i orkestar

Marin Maras, violina

AMADEU VIVES I ROIG:

Fandango iz 3. čina zarzuele *Gospođa Francisquita* za katanjete i orkestar
Tena Lucero, katanjete

PABLO DE SARASATE:

Carmen fantazija na teme iz opere *Carmen* za violinu i orkestar, op. 25

Sara Domjanić, violina

GERÓNIMO GIMÉNEZ:

Intermezzo iz zarzuele *Vjenčanje Luisa Alonsa*
za katanjete i orkestar

Tena Lucero, katanjete

U zabavnom programu s plesom nastupit će **Grupa IXES.**

Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije stasao je postupnim povećavanjem prvog radijskog orkestra osnovanog 1929., samo tri godine nakon početka emitiranja tadašnjega Radio-Zagreba. Od godine 1957. počinje djelovati pod nazivom Simfonijski orkestar Radio-televizije Zagreb, od 1975. do 1990. naziv mu je Zagrebački simfoničari RTZ-a, a od 1991. nosi današnji naziv. Na čelu toga orkestra stajali su mnogi ugledni dirigenti: Pavle Dešpalj, Krešimir Šipuš, Josef Daniel, Oskar Danon, Milan Horvat, Uroš Lajovic, Vladimir Kranjčević i Nikša Bareza. Među mnogim dirigentima i solistima s kojima je taj ansambl surađivao bili su i Lovro von Matačić, Igor Markevič, Franz Konwitschny, Claudio Abbado, Lorin Maazel, Zubin Mehta, Ernst Bour, Stjepan Šulek, Krzysztof Penderecki, Antonio Janigro, André Navarra, Leonid Kogan, Henryk Szeryng, Aldo Ciccolini, Ruža Pospiš-Baldani, Dunja Vejzović, Dubravka Tomšič-Srebotnjak, Rudolf Klepač, Ivo Pogorelić, Mstislav Rostropovič, Maksim Fedotov, Edita Gruberová, José Carreras, Ruggero Raimondi, Barbara Hendricks, Luciano Pavarotti i drugi. Uz redovitu koncertnu djelatnost u Zagrebu, te obvezu redovitog sudjelovanja u radijskom i televizijskom programu, Orkestar gostuje diljem domovine i u inozemstvu. Na tim je gostovanjima stekao priznanja te postao zaslužan promicatelj hrvatske kulture u svijetu. Početkom Domovinskoga rata glazbenici Simfonijskoga orkestra HRT-a, služeći domovini, održali su desetak koncerata na bojištima, od Osijeka, Pakraca, Lipika, Đakova, Gospića, Vinkovaca i Bošnjaka do Šibenika, Zadra, Karlovca, pa i Sarajeva. Uz klasični i suvremeni repertoar te snimanja za potrebe Hrvatske radiotelevizije i diskografskih tvrtki, Orkestar čuva i hrvatsku glazbenu baštinu i suvremeno hrvatsko stvaralaštvo. U diskografskom opusu ističu se autorski albumi hrvatskih skladatelja Stjepana Šuleka, Milka Kelemena i Mire Belamarića, serija CD-a posvećenih šefovima-dirigentima Orkestra, *Alpska simfonija* Richarda Straussa, album s djelima talijanskoga skladatelja Gina Marinuzzija starijega, te CD *Donizetti Heroines* s Elenom Mošuc, Zborom HRT-a i maestrom Ivom Lipanovićem, objavljen 2013. za *Sony Classical*. Iste godine objavljen peterostruki album *Stjepan Šulek (1914.-1986.): Osmi simfonija* u izdanju HRT-a, Cantusa i HDS-a, nagrađen je diskografskom nagradom *Porin* u dvjema kategorijama: najbolji arhivski/tematsko-povijesni album klasične glazbe i najbolja izvedba klasične glazbe (Šulekova *Sedma simfonija* pod ravnanjem maestra Pavla Dešpalja). U sezoni 2010./2011. Orkestar je obilježio osamdesetu obljetnicu postojanja te je tom prigodom objavljena monografija o njegovu djelovanju uz dvostruki album na koji su uvrštene snimke šefova-dirigenata: Milana Horvata, Krešimira Šipuša, Josefa Daniela, Pavla Dešpalja, Vladimira Kranjčevića, Oskara Danona, Uroša Lajovica i Nikše Bareze. Simfonijski orkestar HRT-a dobitnik je nagrade *Judita* 59. Splitskog ljeta (2013.) koju dodjeljuje *Slobodna Dalmacija*, za nastup u programu posvećenom Blagoju Bersi i Dori Pejačević, uz pijanisticu Martinu Filjak i maestra Aleksandra Markovića.

Ivan Repušić (Zadar, 1978.) studirao je dirigiranje na Muzičkoj akademiji u Zagrebu kod Igora Gjadrova i Vjekoslava Šuteja, a usavršavao se kod uglednih dirigenata poput Jorme Panule i Gianluigija Gelmettija te kao asistent kod Kazushija Onoa (Badisches Staatstheater Karlsruhe) i Donalda Runniclesa (Deutsche Oper Berlin). Od 1997. do 2001. bio je dirigent Oratorijskog zbora crkve sv.

Marka *Cantores Sancti Marci* u Zagrebu. Od 2002. djelovao je kao dirigent, a od 2006. do 2008. kao ravnatelj Opere HNK-a u Splitu. Ostvario je niz uspješnih opernih izvedbi kao što su: G. Verdi: *Don Carlos, Aida, Simon Boccanegra, Nabucco*; G. Puccini: *Sestra Angelica, Gianni Schicchi, Manon Lescaut, La Bohème*; Čajkovski: *Evgenij Onjegin*; Ch. Gounod: *Faust*; G. Donizetti: *Lucia di Lammermoor, Ljubavni napitak*; R. Leoncavallo: *Pagliacci*... Od 2006. do 2009. bio je ravnatelj glazbenog programa Splitskog ljeta, od 2009. do 2012. ravnatelj glazbenog programa Dubrovačkih ljetnih igara, a od 2005. do danas je šef-dirigent Zadarskog komornog orkestra. Ravnao je svim uglednim orkestrima i opernim ansablama u rodnoj Hrvatskoj, kao i orkestrom Njemačke državne opere u Berlinu, Simfonijskim orkestrom Berlinskog radija, Briselskom i Slovenskom filharmonijom, Simfonijskim orkestrom *Giuseppe Verdi* iz Milana, Praškim simfonijskim orkestrom, Orkestrom Državne opere u Hannoveru te brojnim drugima. Nastupio je na svim važnijim hrvatskim festivalima te bio gost u brojnim europskim dvoranama i na festivalima, od kojih valja istaknuti glasoviti bečki Musikverein, Baden-Baden Festspielhaus, berlinski Konzerthaus, prašku dvoranu *Smetana*, Festival *Verdi* u Parmi. Od 2010. do 2013. bio je angažiran kao prvi *kapellmeister* Državne opere u Hannoveru gdje je uspješno dirigirao izvedbama opera *Falstaff, Otello, Tannhäuser, Evgenij Onjegin, La Bohème, Carmen, Otmica iz saraja, Faust* te mnogim drugima. Godine 2011. debitirao je u Njemačkoj državnoj operi u Berlinu Puccinijevom operom *La Bohème*. Od sezone 2012./2013. je *kapellmeister* te ugledne kuće i do danas je dirigirao nizom opera (*Tosca, Turandot, Krabuljni ples, Traviata, Macbeth, Čarobna frula, Lucia di Lammermoor*...). S uspjehom kontinuirano dirigira u drugim važnim njemačkim opernim kućama poput Hamburške državne opere (*Ljubavni napitak, Rigoletto, La Bohème*), Semperoper Dresden (*Čarobna frula, Simon Boccanegra*) i Komične opere u Berlinu (*Rigoletto, Traviata*). Dobitnik je niza najvažnijih nagrada u Hrvatskoj, kao što su Nagrada *Milka Trnina* (2013.), Nagrada Zagrebačke filharmonije i PBZ American Expressa za najboljeg mladog glazbenika (2001.), Dekanova nagrada,

Nagrada Hrvatskog glazbenog zavoda (kao najbolji diplomand), Nagrada Slobodne Dalmacije *Judita* za najbolje ostvarenje u glazbenom programu na jubilarnom, 50. Splitskom ljetu, Nagrada *Ante Marušić* za najbolje umjetničko ostvarenje u Operi HNK-a u Splitu u sezoni 2005./2006., Nagrada Slobodne Dalmacije *Jure Kaštelan* za postignuće u umjetnosti 2005., nagrada Hrvatske radiotelevizije *Orlando* 2007. za najuspješnije ostvarenje u glazbenom dijelu programa 58. Dubrovačkih ljetnih igara, Nagrada hrvatskog glumišta za najbolje dirigentsko ostvarenje na području opere te Nagrada grada Zadra 2008. Uz dirigentske obveze, Repušić je posvećen i pedagoškom radu na Umjetničkoj akademiji Sveučilišta u Splitu gdje radi kao izvanredni profesor. Od sezone 2016./2017. preuzima novu funkciju generalnog muzičkog direktora Državne opere u Hannoveru.

Tena Lucero (Ciudad de México, Meksiko, 1937.) slavna je plesačica flamenka koja u Španjolskoj živi od 1958. godine. Osam godina učila je klasični balet u klasi Nine Čestakove, a španjolski ples s madridskom plesačicom Emilijom Díaz, od koje je naučila plesove španjolskog folklor, bolero, plesove iz 18. stoljeća, ali i klasične plesove koje su skladali Manuel de Falla, Isaac Albéniz, Enrique Granados, Joaquín Turina

i drugi. Godine 1954. upoznaje najveću romsku plesačicu flamenka svojega vremena, Carmen Amayu, s kojom odlazi na turneju po Meksiku i s čijom plesnom trupom ostaje sljedeće tri godine. Nakon povratka u Madrid postaje glavna zvijezda plesnog kazališta za flamenko *Corral de la Morería*, a poslije s vlastitom plesnom trupom nastupa diljem svijeta. Nakon završene plesačke karijere, Tena se okreće kastanjetama kao solističkom glazbalu, surađujući sa svjetskim umjetnicima (Mstislav Rostropovič, Lorin Maazel, Rafael Frühbeck de Burgos, Jesús López Cobos, Sergiu Comissiona, Franz-Paul Decker i Miguel Ángel Gómez Martínez, Peter Guth, García Navarro, Adrian Leaper i drugi). Najčešće je nastupala u duetu s pjevačem Gabrielom Morenom i s gitaristima: Félixom de Utrerom, Aurelijem Garcijom i Carmelom Martinezom. Uz brojne recitale, solistički nastupa s najprestižnijim svjetskim orkestrima, poput Izraelske filharmonije, simfonijskih orkestara iz Hamburga, Vancouvera, Jeruzalema i Lyona, Londonskog filharmonijskog orkestra, Orkestra kazališta Théâtre du Capitole iz Toulousea, Simfonijskog orkestra Bavarskog radija iz Münchena, Španjolskog nacionalnog orkestra, Komornog orkestra iz

Lausanne, a njezine nastupe redovito hvali i publika i kritika. Predavala je kastanjete na Muzičkom konzervatoriju u Madridu. Autorica je nekoliko knjiga o sviranju kastanjeta i skladbama za to glazbalo: *Predavanja o kastanjeta, Španjolski barok i kastanjete, Španjolska glazba i kastanjete*. Za svoj umjetnički rad nagrađena je Medaljom lijepih umjetnosti i Ordenom Izabele Katoličke. Počasna je članica društva *Manuel de Falla - Ernesto Halffter de Cádiz*. Tena Lucero osobito izdvaja suradnju s Madridskom nacionalnom televizijom 2002. u povodu predsjedanja Španjolske Vijećem Europske unije, nastup uz Filharmonijski orkestar iz Malage na Festivalu u mjestu Nerja, ali i suradnju sa Simfonijskim orkestrom iz Galicije, orkestrima iz Strasburga i Ottawe, Orkestrom bečkog festivala *Strauss*, Orkestrom Teatro Comunale iz Bologne, Državnim kazalištem iz Hannovera te nastupe na festivalima *Folle Journée* u Nantesu i Tokiju. U veljači 2015. nastupit će uz Berlinsku državnu kapelu i tenora Rolanda Villazóna pod dirigentskim vodstvom Plácida Dominga.

Fotograf: Jonathan Zwei

Petrit Çeku (Prizren, Kosovo, 1985.) u rodnom je gradu počeo glazbeno školovanje u klasi Luana Sapunxhije. Godine 2002. dolazi u Zagreb da bi nastavio obrazovanje kod Xhevdeta Sahatxhije. Diplomirao je 2008. na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji u klasi Darka Petrinjaka. Usavršavao se kod Manuela Barrueca na konzervatoriju Peabody u Baltimoreu, SAD. Dobitnik je devet prvih nagrada na međunarodnim

gitarističkim natjecanjima, poput *Anna Amalia* u Weimaru (Njemačka), *Andrés Segovia* u Velbertu (Njemačka), *Schadt* u Allentownu (SAD), *Michele Pittaluga* u Alessandriji (Italija) te natjecanja *Christopher Parkening* u Malibuu (SAD). Njegova prva studijska ploča izdana je u rujnu 2008. za američku diskografsku kuću *Naxos*. Petrit Çeku dobitnik je godišnjih nagrada *Ivo Vuljević* (2005.), koje dodjeljuje Hrvatska glazbena mladež, i *Mladi glazbenik godine* (2008.), koju dodjeljuju Zagrebačka filharmonija i Hrvatska poštanska banka, te Međunarodnog natjecanja *Ferdo Livadić* (2005.) u sklopu Samoborske glazbene jeseni. Nastupao je diljem Europe i Sjeverne Amerike sa solističkim recitalima, u komornim sastavima ili kao solist u pratnji simfonijskih orkestrara poput Simfonijskog orkestra iz Allentowna, Simfonijskog orkestra iz Baltimorea, Komornog orkestra Češke filharmonije, Orkestra državnog Ermitaža iz Sankt Peterburga, Zagrebačke filharmonije, Simfonijskog orkestra Albanske radiotelevizije, Kosovske filharmonije i drugih.

Sara Domjanić (Vaduz, Lihtenštajn, 1997.) violinu je učila privatno u Glazbenoj školi u Lihtenštajnu, potom na Sveučilištu za umjetnost u Berlinu u razredu Latice Honda-Rosenberg te od 2011. na Međunarodnoj glazbenoj akademiji Kneževine Lihtenštajn, pohađajući uz to i niz majstorskih tečajeva. Osvojila je brojne prve nagrade i posebna priznanja na natjecanjima mladih glazbenika u Lihtenštajnu, Austriji i Švicarskoj. Dobitnica je i prve nagrade na natjecanju *Etide i skale* 2007. u Hrvatskoj te prve nagrade na natjecanju za komorne glazbenike u Švicarskoj 2008. s triom *Ingenium Musicum*. Dosad je nastupila uz Zagrebačke soliste, Dubrovački simfonijski

orkestar (u Hrvatskoj, Sloveniji, Švicarskoj i Lihtenštajnu), Komorni orkestar Sveučilišta za umjetnost u Berlinu, ansambl *Ministrings Luzern*, Varaždinski komorni orkestar, komorni ansambl *Fancy Fiddlers* u Berlinu, Orkestar Instituta *Gnjesin* u Moskvi te Bjelorusku filharmoniju. Svirala je u nekim od najuglednijih svjetskih dvorana poput lajpciškog Gewandhause, dvorana Minhenske i Berlinske filharmonije te niza koncertnih prostora u Parizu, Beču i Zagrebu. Također je nastupila i na festivalima u Omanu, Bad Kissingenu (*Kissingen Sommer*) i švicarskom festivalu *Next Generation*. Više je puta snimala za radio i televiziju, a u njezinoj se diskografiji izdvajaju i dva kompilacijska kompaktna diska.

Marin Maras (Dubrovnik, 1990.) počinje učiti violinu u rodnom gradu, a u dobi od petnaest godina, kao posebno nadaren, upisuje Muzičku akademiju u Zagrebu u klasi Leonida Sorokowa, gdje je diplomirao u lipnju 2011., stekavši naziv magistra muzike. Od jeseni 2010. student je diplomskog studija na prestižnom Sveučilištu za glazbu i izvedbene umjetnosti u Beču, također u klasi Leonida Sorokowa.

Prvi je put solistički nastupio uz orkestar s nenavršenih jedanaest godina s Dubrovačkim simfonijskim orkestrom, s kojim je od tada ostvario brojne nastupe. Svirao je i uz Zagrebačku filharmoniju, Simfonijski orkestar

Hrvatske radiotelevizije, Varaždinski komorni orkestar, Zadarski komorni orkestar, Zagrebački orkestar mladih te Nacionalni akademski orkestar Ukrajine. Kao pridruženi član svirao je u Zagrebačkim solistima i Zadarskom komornom orkestru. Od najranije dobi osvaja nagrade na brojnim nacionalnim i međunarodnim natjecanjima. Pobjednik je Međunarodnog violinističkog natjecanja u Novosibirsku, Rusija (2007.) i nacionalnog izbora hrvatskog predstavnika za Eurovizijsko natjecanje mladih glazbenika (Zagreb, 2008.) te sudionik Eurovizijskog natjecanja u Beču; dobitnik je prestižne Nagrade *Stjepan Šulek* (Zagreb, 2009.) koja mu je dodijeljena za izvedbu *Ciganskih napjeva* Pabla de Sarasatea, ostvarenu uz Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije i maestra Mladena Tarbuka. Hrvatska glazbena mladež dodijelila mu je Nagradu *Ivo Vuljević* za najboljeg mladog glazbenika u 2009. godini, a 2010. osvojio je Nagradu grada Samobora na Međunarodnom natjecanju mladih glazbenih umjetnika *Ferdo Livadić*, za najbolju izvedbu djela hrvatskog skladatelja (Dubravko Detoni: *22 per 2 in 2*). Na Natjecanju *Stefanie Hohl*, koje svake godine organizira Sveučilište za glazbu i izvedbene umjetnosti u Beču, osvojio je prvu nagradu 2012., a na 10. Međunarodnom violinističkom natjecanju *Vaclav Huml* 2013. u Zagrebu osvojio je četvrtu nagradu. Marin Maras nastupio je na brojnim festivalima, od kojih se ističu Dubrovačke ljetne igre, Samoborska glazbena jesen, Svibanjske glazbene večeri u Šibeniku, Osorske glazbene večeri, Kijevske ljetne glazbene večeri te ciklus *Virtuoso* u Zagrebu. Pored mnogih zapaženih recitala u Hrvatskoj, održao je turneju na španjolskim Balearima u suradnji s pijanistom Petrom Klasanom. Kao dobitnik Stipendije *Milka Violin Grant*, 2011. godine sudjelovao je na prestižnoj ljetnoj američkoj školi *Ecoles d'Art Americaines*, koja se svake godine održava u Fontainebleauu, Francuska. Na CD-u *Tri mušketira, jedna dama i gospodin*, objavljenom 2010., nalaze se njegove izvedbe djela Ernsta Blocha i Johannesa Brahmsa, uz suradnju pijanista Srđana Čaldarovića. Redovito se usavršava na brojnim seminarima u zemlji i inozemstvu, a posljednjih godina je stipendist međunarodne akademije u Lihtenštajnu, gdje sudjeluje na intenzivnim seminarima i u aktivnostima te akademije. Od ljeta 2014. godine prvi je violinist Zagrebačkog kvarteta, s kojim u srpnju iste godine dobiva nagradu za najbolji koncert na Riječkim ljetnim noćima.

Emmanuel Chabrier (1841.-1894.) francuski je skladatelj čija su djela odraz pariške umjetničke scene 1880-ih. U vrijeme studija prava učio je glasovir, harmoniju i kontrapunkt, no kao skladatelj bio je samouk, što mu je naposljetku pomoglo da se odvoji od službene francuske glazbene tradicije. Veliko zanimanje pokazivao je za slikarstvo, družio se s impresionistima, piscima naturalistima te pjesnicima parnasovcima i simbolistima. U gotovo

dvadeset godina rada u Ministarstvu unutarnjih poslova na mjestu pravnika, Chabrier je skladao opere *Zvijezda* i *Nedostatno obrazovanje*, s pjesnikom Paulom Verlaineom skicirao je dvije nedovršene operete, a s prijateljem Édouardom Manetom bio je vlasnik pariškog kabaretskog kluba *Folies-Bergère*. Nakon što je u Münchenu bio na izvedbi Wagnerove glazbene drame *Tristan i Izolda*, napušta pravnički poziv i potpuno se posvećuje glazbi. Kao zborovođa u orkestralnom društvu *Concerts Lamoureux*, Chabrier pomaže u realizaciji koncertne izvedbe spomenutog Wagnerova djela u Parizu i s Vincentom d'Indyjem, Henrijem Duparcem i Gabrielom Fauréom okuplja društvo *Le Petit Bayreuth*, čiji članovi izvode ulomke iz Wagnerovih opera. U svojim djelima za glasovir i orkestar razvio je sofisticirani pariški stil, model koji su slijedili skladatelji 20. stoljeća – Francis Poulenc i Georges Auric. Najuspjelije skladbe Chabrier je napisao nakon povratka iz Španjolske, između 1881. i 1891. godine. Među njima su glasovirska djela (*Deset pitoresknh skladbi*, *Kapriciozni bourrée* i *Tri romantična valcera* za duo glasovira), opera *Kralj protiv volje*, šest popijevaka te orkestralne skladbe *Radosna koračnica* i *Španjolska*. Orkestralna rapsodija **Španjolska** (*España*) jedna je od najpopularnijih Chabrierovih skladbi za orkestar, a odlikuje se raznovrsnošću ritmova i živopisnošću orkestralnih boja. Skladatelj ju je napisao 1883. i posvetio dirigentu Charlesu Lamoureuxu koji je iste godine ravnao njezinom praizvedbom u pariškom Théâtre du Château d'Eau. Naime, 1882. Chabrier je sa suprugom putovao Španjolskom napisavši tijekom putovanja brojna pisma, oduševljeno zapažajući prirodne ljepote, ali i tamošnju glazbu i nacionalne plesne oblike. U jednom od brojnih pisama upućenih Charlesu Lamoureuxu iz Cádiza, najavljuje i skladanje „izvanredne fantazije pohotnih melodija“, misleći dakako na *Španjolsku*. Iako je Chabrier djelo isprva namijenio duu glasovira, naposljetku ga je skladao za orkestar. Djelo je napisano između siječnja i kolovoza 1883. i izvorno se zvalo *Jota*, a naziv *Španjolska* dobilo je u listopadu iste godine. Oduševljena publika na praizvedbi je zahtijevala ponovno izvođenje skladbe, glazbeni kritičari bili su puni hvale, a Chabrier je postao slavan gotovo preko noći. Skladbu su hvalili njegovi suvremenici, Alexandre Charles Lecocq, Henri Duparc, Reynaldo Hahn, Manuel de Falla, pa čak i Gustav Mahler. Chabrierova izvanredna orkestracija, osobito vidljiva u načinu uporabe limenih puhača i udaraljki, svojevrsna je anticipacija Stravinskijeva *Petruške*. Sam skladatelj kompoziciju je opisao kao „djelo u F-duru i ništa više“, premda je *Španjolska* u glazbenu modu uvela hispanski kolorit koji će slijediti Debussyjeva *Ibérica* i Ravelova *Španjolska rapsodija*.

Manuel de Falla (1876.-1946.) najzaslužniji je skladatelj za procvat španjolske glazbe početkom 20. stoljeća. Studirao je glazbu u Madridu kod Filipea Pedrella, ali je svoje umjetničke vidike uvelike proširio tijekom sedmogodišnjeg boravka u Parizu, upoznavši suvremenu francusku glazbu i glazbeni impresionizam. „Bez Pariza“, rekao je poslije, „ostao bih zakopan, vodeći dosadan život, preživljavajući davanjem satova, s nagradama uokvirenim uz obiteljske fotografije i partituru svoje opere pohranjenom u ormaru.“ Mislio je pritom na uspjehe ostvarene godine 1904., kad je kao pijanist osvojio mnogobrojne nagrade, a za operu *Kratak život* primio je nagradu Madridske akademije lijepih umjetnosti. Kad se 1914. vratio u Španjolsku, pijanistička De Fallina karijera ostala je u sjeni one skladateljske, koja je u Francuskoj dobila snažan poticaj u ozračju Debussyjeva, Ravelova i Dukasova stvaralaštva. Završetak građanskog rata u Španjolskoj s diktaturom generala Franca razočarao je De Fallu. Godine 1939. otišao je u Argentinu i ondje proveo ostatak života. Premda ne posebno plodan, skladao je različite glazbene žanrove, istaknuvši se ponajviše na području glazbene pozornice, gdje je najbolje do izražaja došla neizravna upotreba folkloru njegove rodne Andaluzije. Osebnost njegova glazbenog govora krije se upravo u stapanju španjolskog folkloru i impresionističkih elemenata. Nadvisivši svoje sunarodnjake: Pedrella, Albéniza i Granadosa, španjolskoj je glazbi De Falla ponovno priskrbio svjetski ugled, izgubljen nakon vremena vladavine Filipa II. Manuel de Falla ostavio je nevelik, ali vrlo raznolik opus koji obuhvaća glasovirska, komorna, orkestralna i vokalna djela. No središnje mjesto u njegovu stvaralaštvu, uz *Noći u španjolskim vrtovima*, pripada scenskim djelima. Najpopularnija su baleti *Ljubav čarobnica* iz 1915. te *Trorogi šešir*, skladan četiri godine poslije za baletnu trupu Sergeja Djagiljeva. Oba djela majstorska su ostvarenja zrelog umjetnika koji bez izravnih citata sklada u duhu andaluzijskog folkloru. Dubokom orkestracijom punom tonskih boja i živahnim upotrebom folkloru, ta su djela prožeta neposrednom privlačnošću zapravo tolikom da je lako shvatiti De Fallinu neupitnu skladateljsku vještinu. Sam je izjavio da „može postići jednaku buku upotrebom dvadeset, kao i stotinu instrumenata“. Bio je vješt skladatelj, no njegova je glazba čvrsto tonalna. Svjestan skladbi svojeg suvremenika Schönberga, smatrao ih je „izuzetno teškom greškom“. Prvo važno De Fallino scensko djelo je opera *Kratak život* (*La vida breve*). Nastala je pod utjecajem njegova učitelja Pedrella, koji ga je prvi usmjerio k španjolskom folkloru kao neiscrpnom izvoru nadahnuća. Tragičnu ljubavnu priču o bogatom, lakomislenom momku i siromašnoj, ostavljenoj djevojci, De Falla prožima španjolskim zvucima, a posebno je efektan orkestralni **Španjolski ples, br. 1** (*Danza española*) iz drugoga čina opere, koji se često izvodi samostalno u najrazličitijim obradama.

Pablo de Sarasate (1844.-1908.) s pravom se ubraja među velike romantične virtuozne 19. stoljeća poput Paganinija, Wieniawskog, Auera i Hubaya. Rođen u Pamploni, glavnom gradu španjolske Navarre, nadarenost iskazuje već u ranom djetinjstvu. Poznata je legenda o petogodišnjem violinistu koji je s lakoćom odsvirao tehnički komplicirane odlomke prezahtjevne za njegova oca don Miguela, violinista amatera. Na svojem prvom trijumfalnom koncertu u La Coruni 1852. sedmogodišnji dječak pridobio simpatije brojne publike, među kojom je bila i Condesa Esposa y Mina, mecena koja će mu omogućiti daljnje usavršavanje kod tada vodećeg španjolskog učitelja violine don Rodrigueza Saeza u Madridu. Lagodno živeći u glavnom gradu, taj je „španjolski Mozart“ bio miljenik kraljevske obitelji. Godine 1856. na učiteljev savjet odlazi u Francusku, gdje upisuje Pariški konzervatorij u klasi slavnog Delphina Alarda, a već sljedeće osvaja *Premier Prix du Conservatoire* i počinje koncertnu karijeru. Najveći dio njegova repertoara činila su njemu posvećena djela (Max Bruch: *Škotska fantazija* i *Drugi violinski koncert u d-molu*, Éduard Lalo: *Španjolska simfonija*, Henryk Wieniawski: *Drugi violinski koncert u d-molu*, Camille Saint-Saëns: *Rondo capriccioso* i *Violinski koncerti u A-duru i h-molu*). Sarasateova svirka odlikovala se elegancijom, tehničkom preciznošću i delikatnim tonom. Te su kvalitete fascinirale publiku kao i onodobne kritičare, poput Hanslicka, koji je zapazio „rijetkost obilja predivnog zvuka“. Sarasate tretira violinu kao „pjevni instrument *par excellence*“; na osobit način koristi se tehnikom *pizzicata* i *staccata* kojima oponaša trzalačke instrumente. Sarasateov opus čine pedeset četiri numerirana djela, brojne skice i nedovršene skladbe. Jedna od njegovih tehnički najizazovnijih skladbi je **Navarra za dvije violine i orkestar, op. 33**, skladana 1889. Nakon lirskog uvoda, violinisti skupa iznose dojmljivu temu u ritmu španjolske *jote*, dopunjujući se. Skladba zahtijeva izrazito vješte violiniste, slične po glazbenoj intuitivnosti koja osobito dolazi do izražaja u završnom, najvirtuoznijem dijelu s gotovo „pirotehničkim“ vrhuncem. Popularizaciji španjolskog idioma Sarasate je uvelike pridonio s osam *Španjolskih plesova* (*Danzas españolas*) koje je skladao potkraj 1870-ih na narudžbu njemačke izdavačke kuće N. Simrock, nadovezujući se na *Mađarske plesove* Johannes Brahmsa i Dvořákové *Slavenske plesove*. Neodoljivi šarm španjolskih folklornih melodija Sarasate postiže minimalnim zadiranjem u njihovu strukturu, očuvavši tako njihovu autentičnost. Plesove je obično skladao, a potom i objavljivao u parovima. Prvi je najčešće bio u sporom tempu, drugi u brzom, a završni je dio demonstrirao virtuoznost tih violinističkih remek-djela, dajući do znanja da se ne radi o skladbama iskričava lokalnog kolorita namijenjenog domaćim glazbenicima, već vrsnim virtuoзима. **Andaluzijska romansa** (*Romanza andaluza*), **op. 22, br. 3** iz osam *Španjolskih plesova* Sarasate je, zajedno s

plesom *Jota navarra*, objavio 1879. kao opus 22. Posvetio ih je slavnoj češkoj violinistici Wilmi Nerudi, poslije supruzi švedskog skladatelja Fredericka Normana. Za razliku od energične *Jote navarre* porijeklom iz Aragonije, *Romanza andaluza* je opuštena, plemenita višedijelna rapsodija s obiljem otmjenih tema sličnih tradicijskima i s nekoliko kratkih, ali eksplozivnih virtuosnih istupa. Pablo de Sarasate autor je devetnaest fantazija na operne teme iz poznatih opera (*Faust*, *Moć sudbine*, *Bijela dama*, *Mireille*, *Zampa*, *Mignon*), od kojih je najpoznatija ***Carmen fantazija na teme iz opere Carmen za violinu i orkestar, op. 25***. Privučen glazbenim koloritom istoimene opere Georgesa Bizeta, čija se radnja odigrava u njegovoj domovini, Sarasate je slijed popularnih tema pretvorio u briljantni komad neukrotive snage koji je ubrzo postao omiljenim dijelom virtuosnog violinističkog repertoara. Njegova glazba nije ni intelektualno ni strukturno složena, već joj je svrha isticanje svih odlika vrhunskog virtuozu: izvanredna tehnička sposobnost, istinska ekspresivnost i plemenita kvaliteta tona.

Joaquín Rodrigo (1901.-1999.) isprva je učio glazbu u Valenciji, studij je nastavio na Scholi cantorum u Parizu, u klasi Paula Dukasa – kamo je, čini se, nastojala otići većina španjolskih skladatelja – a učio je i od Manuela de Falle. Od djetinjstva je bio gotovo posve slijep. U Parizu je zatim studirao i povijest glazbe; tijekom građanskog rata živio je u sjevernoj Europi, a u Madrid se vratio 1939. godine. Velik uspjeh praižvedbe njegova *Concierto de Aranjuez* 1940. godine učinio ga je iznimno poznatim skladateljem, a 1947. na Madridskom konzervatoriju za njega je kreirana posebna katedra, nazvana po Manuelu de Falli. Radio je i za Nacionalni radio i Španjolsku organizaciju za slijepe te na svjetskim turnejama održavao recitale i predavanja. Napisao je oko 170 djela, među kojima jedanaest koncerata, šezdeset pjesama, djela za gitaru, glasovirske komade te glazbu za kazalište i film, kao i niz tekstova o glazbi. Sebe je nazivao skladateljem "vjernim tradiciji", neoklasicistom. Kao i drugi španjolski skladatelji te generacije, nastojao je spojiti klasičnu europsku glazbu i nacionalni stil: kod Rodriga, to je ostvareno uz utjecaje Ravela, Granadosa, Stravinskog, u klasičnim glazbenim formama. Lirski ***Concierto de Aranjuez za gitaru i orkestar*** u naslovu upućuje na mjesto blizu Madrida, u kojem se nalazi Kraljevska palača – proljetna rezidencija španjolskih kraljeva čiji su vrtovi naročito impresivni te je priča o njima inspirirala Rodriga. Uspjeh i popularnost toga djela donijeli su mu 1991. godine i službenu nasljednu titulu „Markiza vrtova Aranjueza“. *Aranjuez* je bio Rodrigov prvi koncert, no spretno je napisan, pogotovo ako se uzme u obzir relativno tih zvuk gitare koji je trebalo vješto uskladiti sa zvukom orkestra. Gitara otvara *Allegro con spirito* kratkim ritamskim motivom koji obilježava cijeli stavak, uz ispreplitanje

lirskih tema. U melankoličnom *Adagiu* solist privremeno postaje pratnjom engleskom rogu, a onda preuzima dirljivu temu. Smatralo se da je Rodrigo skladao tužaljku u drugom stavku misleći na bombardiranje Guernice, no njegova je supruga poslije otkrila da se radilo o bolnom događaju iz njihove obitelji. Gitara ponovno otvara treći stavak i razvija dijaloge među instrumentima uz stalnu izmjenu mjera. Jednostavna, jasna orkestracija *Koncerta* ističe gitaru koja je katkad u dijalogu s orkestrom, a katkad kao da se, da posudimo čestu frazu o tom djelu, svi izvođači "spajaju u jednu veliku gitaru". Gitara je povremeno kombinirana i s pojedinim instrumentima orkestra, čime se stvaraju nove zvukovne boje, uz brojne aluzije na tradicijsku glazbu Španjolske, u stiliziranoj obradi.

Prerana smrt u trideset šestoj godini, **Georgesa Bizeta** (1838.-1875.) zacijelo je spriječila da talentom i invencijom zasjeni mnoge skladatelje aktivne u Francuskoj u drugoj polovici 19. stoljeća. Rođen u obitelji glazbenika, rano je iskazivao iznimnu nadarenost te je već s nenavršenih deset godina primljen na pariški Konzervatorij Unatoč uglednim profesorima, na razvoj njegova glazbenog stila najviše je utjecao Charles Gounod. Dobivajući najbolje ocjene, ističući se osobito kao pijanist naposljetku je osvojio i prestižnu nagradu *Prix de Rome*. Nakon tri prilično bezbrižne i lagodne godine u Italiji koje je stipendirao Konzervatorij, vratio se u Pariz 1860. te sljedećih petnaest godina proveo u rutini neprestanog traženja opernih angažmana, dodvoravanja ravnateljima, pokroviteljima i pjevačima, nudenja skladbi izdavačima, organiziranja i dirigiranja povremenih koncerata, te transkribiranja i obrađivanja djela drugih skladatelja za novac. Pravi uspjeh koji mu je cijele karijere nedostajao, Georgesu Bizetu stigao je čini se tek potkraj života s dva posljednja remek-djela: suitom *Arležanka* i operom *Carmen*. Narudžba za ***Carmen*** stigla je od direktora pariške Opere Comique. Kao libretisti dodijeljeni su mu Henri Meilhac i Ludovic Halévy koji su, na Bizetov prijedlog, kao predložak uzeli novelu Prospera Mériméea o strastvenoj i prevrtljivoj Ciganki, junakinji priče smještene u Seville među svijet vojnika, radnika, kriminalaca i koride. Problemi su se pojavili i kad je partitura bila dovršena i kad su počeli pokusi, ujesen 1874. Bizet je trpio pritužbe članova orkestra koji su njegov stil smatrali nerazumljivim. Nadalje, jedan od direktora javno je objavio svoje nerazumijevanje partiture, tražeći od skladatelja da ublaži realističnost radnje. Najšokantnije su bile karakteristike naslovne junakinje: otvorena seksualnost i sklonost zavodjenju i odbacivanju muškaraca. Napokon je opera praizvedena 3. ožujka 1875.; unatoč trenutačnoj osudi u tisku i bijesu dijela publike, opera je ipak doživjela uspjeh. Iste godine izvela se još četrdeset pet puta te sljedeće godine još tri puta. Zanimanje je

počuđivala skandaloznošću, ali i smrću skladatelja u noći trideset treće izvedbe. Glazbenici poput Saint-Saënsa i Čajkovskog odmah su prepoznali originalnost i snagu opere, divili su joj se i Brahms i Wagner, a Nietzsche ju je nazvao "savršenim protuotrovom vagnerijanskim neurozama", no pariški impresariji nisu joj bili skloni sve do 1883. Tada je već postigla svjetski uspjeh, i to zahvaljujući izvedbi u Beču u listopadu 1875., nakon čega je tražena u brojnim europskim gradovima. Postala je jedna od najizvođenijih opera. Razlozi golemog uspjeha i popularnosti mogu se tražiti u sretnoj kombinaciji konvencionalnih komičnih i sentimentalnih scena te oštroj realnosti i riskantnom moralu glavnih likova. Egzotičnost duguje španjolskom idiomu, ali i areni za borbu s bikovima te ponašanju djevojaka iz tvornice cigareta. Premda se mnogi dijelovi rado izdvajaju i premještaju u koncertni kontekst jer su u glazbenom smislu upravo neodoljivi, svi oni (pa čak i **Preludij 1. činu**), puni smisao dobivaju tek u cjelini dramske radnje. Uspješnije nego svim španjolskim skladateljima, Bizetu je pošlo za rukom slikoviti španjolsko-ciganski glazbeni idiom iskoristiti kao motivirajuću snagu dramske radnje, a ne kao tek puki umetak i egzotični ukras.

Maurice Ravel (1875.-1937.) kao mladić učio je glasovir i harmoniju te ih studirao na Pariškom konzervatoriju. Uz klasične autore, na njega je utjecala glazba Rimski-Korsakova, javanskog gamelana, ali i suvremeni autori. Studirao je kompoziciju u klasi Gabriela Fauréa, kojemu je u znak zahvalnosti posvetio neka djela, no inače nije zadovoljio stroge kriterije Konzervatorija, pogotovo ne u pisanju fuga. Nekoliko je puta neuspješno pokušavao dobiti francusku umjetničku stipendiju, tzv. Rimsku nagradu (u tome nisu uspjeli ni Degas, Manet i Delacroix). Polemizirao je s kritičarima koji su ga previše, kako je mislio, uspoređivali s Debussyjem. Ipak, početkom 20. stoljeća sklada sve više i njegova su djela sve popularnija, naročito *Gudački kvartet* i *Dafnis i Hloja*, kao i vjerojatno najpoznatije djelo, *Bolero*. Napisao je brojna djela za glasovir, za glas i glasovir, komorna djela (gudački kvartet, glasovirski trio, djela za violinu i glasovir), dva koncerta za glasovir (jedan samo za lijevu ruku), orkestralne komade. Posljednjih godina života imao je ozbiljnih problema sa zdravljem. U djelima je rabio "egzotične" ljestvice, imitacije, barokne geste, "španjolski" stil (možda potaknut vlastitim baskijskim podrijetlom); bio je sklon čestom ponavljanju nota i figura. Zbog iznimne pozornosti koju je pri skladanju posvećivao svakom detalju (i zbog majčina švicarskog podrijetla), Stravinski ga je nazvao "švicarskim urarom". Ravel je napisao ***Bolero*** – inače trodobni španjolski tradicijski ples – 1928. godine za plesačicu Idu Rubinstein. Djelo koje čini stalno ponavljanje iste teme i čvrsta usidrenost u istom tonalitету (C-duru) i istom ritmu, uz tek postupni *crescendo*, i sam je Ravel opisao

kao skladbu u kojoj se ništa ne događa, koja nema ni forme ni razvoja ni modulacije, kao "partitura bez glazbe". Navodno je pri skladanju bio inspiriran idejom mehaničke proizvodnje, napose tvorničke trake obližnje tvornice u Le Vésinetu, koju će nazvati "tvornicom Bolera". Ravel se čudio iznimnom uspjehu koji je skladba postigla, a čini se da je djelo zamislio sporijim nego što ga se danas izvodi. Biografski roman o Ravelu Jeana Eschenozza donosi scenu u kojoj Ravel prigovara Toscaniniju na tempu kojim je dirigirao, a glasoviti dirigent mu odgovara: "Ali vi nemate pojma o vlastitoj glazbi, to je bio jedini način da djelo dopre do publike!" Djelo doista jest doprlo do publike, potičući niz izvedbi, obrade u popularnoj glazbi, klizačke nastupe; korišteno je na filmu i u kazalištu te je postalo poticajem nizu cijenjenih koreografa.

Amadeu Vives i Roig (1871.-1932.) španjolski je skladatelj rođen u mjestu Collbatóu u pokrajini Kataloniji. Studirao je u Barceloni u klasi Joséa Ribera, a u vrijeme studija pomogao je u utemeljenju utjecajnog zbornskog društva, *Orfeo català*, zaslužnog za „glazbenu renesansu“ dotada zanemarene katalonske glazbe. Studij nastavlja kod Felipea Pedrella, jednog od najvažnijih španjolskih skladatelja 20. stoljeća. Ubrzo odlazi u Madrid gdje ostaje cijeli život. U glavnom gradu Španjolske objavljuje ciklus koncertantnih djela, popijevke i zbornske skladbe, među kojima i djelo *Iseljenik* za zbor *a cappella*, poslije svojevrstnu himnu katalonskih iseljenika diljem svijeta. Naposljetku se okreće zarzuelama koje mu donose željenu slavu i današnju reputaciju. Prva Vivesova zarzuela je jednočinka naslovljena *Prvi u susjedstvu*, a pravu popularnost donosi mu jednočinka *Boemi* iz 1904. godine. Libreto *Boema* temeljen je na romanu *Prizori iz boemskog života* Henrija Murgera, kojim se inspirirao i Giacomo Puccini za svoje remek-djelo *La Bohème*. Mnoga njegova djela i danas se izvode, među ostalima pastoralna opera *Maruxa* (bez govornih dijelova), opereta *Generalica* i zarzuela ***Gospođa Francisquita*** (*Doña Francisquita*) iz 1923. godine, koju Christopher Weber opisuje kao vjerojatno jedno od najboljih i „bez sumnje najpoznatije i najomiljenije Vivesovo djelo“. Spomenuta zarzuela skladana je na libreto Federica Romera i Guilerma Fernandezza Shawa prema drami *Samozatajna draga* Félixa Lopea de Vege. Koloristična partitura donosi priču prepunu komičnih situacija o dvostrukom ljubavnom trokutu; završetak je sretan za mlade ljubavnike, Francisquitu i Fernanda. Radnja je smještena u Madrid, u 19. stoljeće. Francisquita je zaljubljena u studenta i budućeg pjesnika Fernanda, no on je zaluden vatrenom glumicom Aurorom la Beltranom koja ga ignorira. Istovremeno, Francisquiti se udvara Fernandov otac, don Mathias, čije udvaranje pogrešno tumači Francisquitina majka. Nakon mnogobrojnih peripetija i komičnih situacija

tijekom prvih dvaju činova, u posljednjem, trećem činu, Fernando naposljetku gubi zanimanje za Auroru i s Francisquitom pleše **fandango** u kojem mu se pridružuju i ostali. A Fernandov otac, don Mathias, shvaća da je prestar za Francisquitu i daje blagoslov mladom paru. Zarzuela završava himnom mladih Madriđana kojom se slavi buduće vjenčanje Francisquite i Fernanda. Djelo je praižvedeno u madridskom Teatru Apolo 1923. i odmah je postalo popularno, doživjevši više od pet tisuća izvedbi na španjolskom govornom području, netom nakon premijere. *Gospođa Francisquita* i danas je na repertoaru u Španjolskoj i Latinskoj Americi, no kao i mnoga druga djela tog glazbenog žanra, rijetko se izvodi izvan toga područja, uz izuzetak prikazivanja u francuskom prijevodu u Monte Carlu, Bruxellesu i Vichyju te relativno nedavno, 1998., u Nacionalnoj operi u Washingtonu.

Gerónimo Giménez (1854.-1923.) bio je španjolski skladatelj i dirigent koji je karijeru posvetio zarzuelama. Iako ne postoje precizni podaci, najvjerojatnije je rođen u Sevilli, a djetinjstvo i mladost proveo je u Cádiz. Kao izuzetno nadaren, prvu glazbenu poduku dobiva od oca, a školovanje nastavlja kod Salvadora Viniegra. Već kao dvanaestogodišnjak svirao je u sekciji prvih violina u orkestru Kazališta *Principal* u Cádiz, a pet godina poslije postaje ravnatelj trupe specijalizirane za opere i zarzuele, s kojom je u Gibraltaru debitirao kao dirigent, ravajući operom *Safe* Giovannija Paccinija. Zahvaljujući stipendiji, s dvadeset godina upisuje Pariški konzervatorij na kojemu violinu studira u klasi Jean-Delphina Alarda, a kompoziciju kod Ambroisea Thomasa. Tijekom školovanja osvaja prve nagrade na natjecanjima u harmoniji i kontrapunktu. Nakon diplome putuje u Italiju, ali se poslije vraća u Madrid. Kao tridesetjednogodišnjak postaje ravnatelj madridskog kazališta *Apolo*, a ubrzo i Kazališta za zarzuelu. Kao iznimno plodan skladatelj, Gerónimo Giménez surađivao je s vodećim skladateljima *sainetesa* (vrste komičnog žanra tipičnog za španjolska kazališta) kao što su Ricardo de la Vega, Carlos Arniches, braća Serafin i Joaquín Álvarez Quintero te Javier de Burgos, od kojih pribavlja libreta za svoje zarzuele. Suautor je brojnih djela s Amadeuom Vivesom i Roigom, koji ga je, zbog osjećaja za ritam i jednostavne melodije, prozvao „elegantnim glazbenikom“. Na zamolbu Ruperta Chapíja y Loretea napisao je uvertiru njegovim zarzuelama *Gospino čudo* i *Vještica*, a kao dirigent Madridskog koncertnog društva osobito je nastojao popularizirati simfonijsku glazbu. Godine 1896. sklada zarzuelu *Cijeli svijet je komedija* ili *Ples Luisa Alonso* na stihove Javiera de Burgosa. Nakon velikog uspjeha tog djela, na predložak još jednog Burgesova *sainetesa* s istim likovima, sklada svoju najpopularniju zarzuelu **Vjenčanje Luisa Alonso** (*Boda de Luis Alonso*). To jednočino djelo, podijeljeno u tri slike na libreto Javiera de Burgosa,

praižvedeno je u Kazalištu za zarzuelu u Madridu 1897. i postiglo je mnogo veći uspjeh od prvog zajedničkog uratka dvojice autora. Radnja zarzuele događa se na vjenčanju vremesnog učitelja plesa, Luisa Alonsa, i mlađahne Romkinje Marije Jesús. Luisa ne zabrinjava njihova razlika u godinama, već Marijin odnos s bivšim dragim, Gabriéom. No María ga voli i uvjerava u svoju ljubav koju odobravaju i mladenkini roditelji, smatrajući Luisa dobrim „ulovom“ i zalogom kćerina uspješnog života. Usprkos nepodopštinama ljubomornog Gabriéa, vjenčanje završava sretno. Najpoznatiji dio zarzuele je **Intermezzo**, karakterističan po životopisnom orkestralnom koloritu, tipičnim španjolskim ritmovima, uporabi kastanjeta i gudačima tretiranim „gitaristički“ kojima Giménez majstorski dočarava popularne španjolske plesove. Tri godine poslije sklada zarzuelu *La tempranica* koja će utjecati na stvaralaštvo njegovih sunarodnjaka, Joaquína Turine, Manuela de Falle (očita su stilska poklapanja Giménezove zarzuele *La tempranica* i De Falline opere *Kratak život*) te Joaquína Rodriga (*Homenaje a la tempranica*). Budući da nije dobio mjesto profesora komorne glazbe na Madridskom konzervatoriju, posljednje godine Giménez je proveo u siromaštvu, zaboravljen od sunarodnjaka.

Nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog

Za nakladnika: Dražen Sirišćević, ravnatelj

Producentica programa: Ivana Kostešić

Urednica: Ana Boltužić

Lektorica: Rosanda Tometić

Oblikovanje, grafička priprema i tisak:

Intergrafika TTŽ d. o. o., Zagreb

Naklada: 700 primjeraka

Cijena: 20 kuna

www.lisinski.hr

14. VELJAČE 2015.

NATALIE DESSAY

SOPRAN

MICHEL LEGRAND

GLASOVIR

**LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI**

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!

KONCERTNA DVORANA | CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCENJIV DOŽIVLJAJ | INVALUABLE EXPERIENCE

GRAD ZAGREB

CROATIA OSIGURANJE
osiguranje 1864

INA

Večernji list

RTL
TELEVIZIJA

Zagreb
moj grad

